

SLOVENSKA BESEDA

Uredništvo: Dalmatinska 8 - Uprava: Selenburgova 7/II - Naročnina: Letno 40 Din, polletno 20 Din, četrtletno 10 Din - Čekovni račun 17.152 Izhaja vsak petek

ŠTEVILKA 18

V LJUBLJANI, 29. APRILA 1938

LETNIK II.

Dr. Dinko Puc:

Narodnostni boji v Češkoslovaški

**Jugoslovansko narodno srce bije složno
za severne brate v njihovi težki uri**

Slovenci v Avstriji nismo bili narodna manjšina, marveč narod, ki je bil napram Nemcem v manjšini. V istem položaju so bili Čehi. Toda z nami in Čehi se ni postopalo kot z narodi, niti ne kot z narodnimi manjšinami, marveč kakor z brezpravnim rajom, kljub temu, da je bila po ustavi enakopravnost narodov z jamčena.

Včasih je potrebno vzbuditi spomine na stare čase. Povojna generacija že ne vé več, kako je bilo takrat. Najvišja služba, do katere se je Slovenec takrat mogel povzpeti, je bil čin svetnika, ki ga je bil le malokateri deležen. Razen v Gorici, nismo imeli pred vojno nobene slovenske srednje šole, da o visokih šolah niti ne govorimo. Interni jezik v uradih je bil vsepovsod nemški in še celo v slovenski Ljubljani so disciplinirali slovenske pripravnike, če so se izpozabili tako daleč, da so se pozdravili v našem jeziku!

Vojna je položaj izpremenila popolnoma. V novih nacionalnih državah, ki so nastale na ruševinah habsburške monarhije, so bili Nemci potisnjeni na stališče narodnih manjšin. A niti v Jugoslaviji, niti v Češkoslovaški se jim ni plačevalo milo za drago. Pri nas so dobili vse pravice narodnih manjšin, celo vrsto šol in pravico dostopa do vseh služb in mest brez izjeme. Da, iz same naše kulturne napram njim smo dopustili, da je nemški jezik v nekaterih krajih naše domovine, kot n. pr. v letoviščih in v Zagrebu postal celo občevalni jezik domačinov...

V Češkoslovaški pa Nemci niso bili niti obravnavani kot narodna manjšina, marveč kot enakopraven narod. Imeli so vse pravice kot Čehoslovaki, nebroj osnovnih in srednjih šol, dve univerzi, eno tehniko, najbolj razvito industrijo, nad vse živahno trgovino, in odprta jim je bila in je še vsaka karijera gori do ministra. Nikjer na svetu se kaki manjšini ni bolje godilo.

Češkoslovaški Nemci s svojim položajem do pred nekaj leti niso bili nezadovoljni. Imeli smo nekajkrat priliko razgovarjati

se z njihovimi predstavniki po veliki vojni. Niti v enem primeru nismo videli, da bi bili orijentirani protidržavno. Na splošno so poudarjali, da so gospodarsko navezani na Češkoslovaško, ker je njihov geografski položaj tak, da ne morejo misliti na drugačno rešitev. Svojo lastno bodočnost so videli v sožitju s Čehoslovaki. To mišljenje smo često zasledili tudi v raznih publikacijah.

En sam pogled na zemljevid nam kaže, da je res tako. Ozemlje stare Češke — brez Podkarpatske Rusije — je geografsko zaključen sistem. V velikem krogu poteka meja med njo in Nemčijo tako, kot jo je narava nakazala s Krkonoši in Sudetskimi gorami. Valovita planota v tem obroču gorá pa je podeljena med oba naroda.

To ozemlje je po naravi sami nedeljivo. Njegovo prebivalstvo tvori gospodarsko celoto in je navezano, kljub različnosti jezika, drugo na drugo. To enotnost so poudarjali tudi Nemci še pred svetovno vojno, ker so vedeli, da brez skupnosti ne bodo mogli živeti.

Zato presenečajo danes človeštvo tembolj neprimerno velike češkoslovaško-nemške zahteve, ki jih je ta teden proglasil njihov voditelj Henlein. Njihovo bistvo je zahteva, naj se ozemlje, kjer prebivajo Nemci, proglasi za izključno nemško, na katerem nima nihče nobene besede, razen Nemcev samih. To ozemlje naj ima svojo upravo, svojo vlado, tam smejo službovati samo nemški uradniki, tam nima država kot taka nobenega vpliva. Dočim bi pa Čehi, ki bivajo na tem ozemlju, ne bili zaščiteni, bi morali biti s posebnim zakonom zaščiteni oni Nemci, ki prebivajo izven nemškega ozemlja.

Te zahteve so seveda za Češkoslovaško nesprejemljive. Take države v državi ne more pripustiti nihče, ki noče svoje lastne pogibelji. Češkoslovaška javnost jih zato odklanja, a značilno je, da jih odklanjajo, kot očitno pretirane, tudi Francozi in Angleži.

Naše simpatije so v tem težkem boju na strani češkoslovaške vlade, dasi smo sicer vedno in povsod zagovorniki manjšinskih pravic. Čustvo bridkosti nas navdaja, ko vidimo, kaj se napram slovanskim bratom navaja kot manjšinsko pravo in manjšinske zahteve od prve generacije po tisti, ki je nam rezala manjšinski kruh, da sedanjega položaja naših današnjih narodnih manjšin niti ne omenjamo.

Beograjsko «Vreme» je pisalo, da danes Jugoslavija Češkoslovaški ne more pomagati. Pomagamo ji pa lahko mi jugoslovanski državljani, ki javno izpovedujemo, da želimo bratski Češkoslovaški v tej borbi popolno zmago!

Boris B-č:

V obrambo kulture

**Nordijski narodi naj bodo vsej Evropi
svetel vzor s svojo pravo demokracijo**

Nedavno so imeli zunanji ministri Švedske, Norveške, Danske in Finske svoj redni sestanek v Oslu. Toda ta ministrska konferenca ni bila slična onim mnogostevilnim razgovorom, ki se vršijo od časa do časa in ki ostajajo skoro vedno brez rezultatov. Nasprotno, potekala je v doslej nepoznanem ozračju in delalo ter govorilo se je na njej vse le v enem smislu, v smislu nevtralnosti v bodoči vojni.

Ali bodo severne evropske države zmožne obvarovati svojo nevtralnost, bo pokazala bodočnost. Njihovo sodelovanje v mirnem času se bo težko ohranilo tudi v vojni, in sicer v glavnem zaradi Finske, ki nima ravno absolutno demokratične ureditve, kakor ostale tri države, ki tvorijo skandinavsko zvezo, katera ni niti defenzivna, niti ofenzivna, temveč je nasprotno zgolj trgovskega značaja s ciljem, da utrjuje gospodarske in kulturne vezi med temi državami.

Brez vsake vojaške pretenzije so danes tudi skandinavske države prisiljene, da se oborožujejo. Ne zato, da bi koga napadle, temveč zgolj zato, da branijo ono svoje, kar bi utegnili nekega dne postati ogroženo od tega ali onega napadalca. One hočejo braniti svojo demokracijo, svojo kulturo. Demokracija pomeni kulturo. Ona je sad evolucije in vsebuje v sebi vse one ideale, ki predstavljajo branik proti razredni ali strankarski politiki. Tega se severne države, ki uživajo absolutno pravilno in resnično demokracijo, dobro zavedajo in so pripravljene, da

vse, kar so si skozi stoletja in največkrat s trudom in trpljenjem pridobile, sedaj tudi ohranijo. Vsak pravi demokrat ve, kaj sledi vojni. Revolucije z desne in leve, neredi, lakota in pomanjkanje vsevppek. Vojna uničuje kulturo, ustvarjeno v teku stoletij. In zato tudi danes severne države, ki imajo to kulturo, ne želijo vojne, temveč nasprotno oni idealni mir, o katerem so mnogi sanjali in verovali, da bo nastal po končani svetovni vojni. Vse današnje oboroževanje Švedske, Norveške in Danske je namenjeno edini misli, da se ono, kar je pridobljenega, obvaruje pred slehernim napadalcem. V teh državah prevladuje trdno prepričanje, da bodo z združenimi močmi tudi še nadalje ohranile mir kakor doslej, da pa bodo obenem znale tudi obvarovati svojo kulturo in demokracijo.

Mednarodna demokracija je danes bolj ogrožena, kakor kdajkoli poprej. V svetu vladata nesloga in medsebojno nezaupanje. Daleč gori na severu «kulturne» Evrope pa leži svetel vzgled, kako je treba delati. Če bi bile ostale evropske demokratične države tako složne, kakor so skandinavske, bi bila danes nevarnost vojne mogo. mnogo dalje, kakor pa dejansko je.

Smisel nordijske nevtralnosti je treba pravilno razumeti. Vedno se naide nekdo, ki očita ravno miroljubnim skandinavskim državam, da ne podpirajo mednarodne demokracije. Toda treba se je prepričati na licu mesta, zakaj ti narodi želijo svojo nevtralnost. Oni imajo eno samo idejo, namreč da ohranijo svojo nevtralnost, ki ima

pa zopet edini cilj, da ohrani kulturo.

Mnogo se je vedno govorilo o demokratizaciji kulture. Nikjer na svetu ni kultura bolj zdemokratizirana, kakor ravno v teh severnih državah. In prav zato, ker je kultura v teh državah last vsega naroda, ker je zdemokratizirana, prav zato jo zna narod ceniti in uživati in prav zato si jo tudi želi. In komur je enkrat dana priložnost, da živi v kulturi, v tej zdemokratizirani kulturi, ta si nikdar več ne bo želel česa drugega, nečesa, kar bi mu moglo to odvzeti. Materialne dobrine, enakomerno razdeljene kot temelj zdrave državne organizacije, omogočajo tudi širši slojem, da uživa tako materialno, kakor duhovno kulturo. To prinaša tudi individualno prosvetljenost in osebo kulturo, ki je potem najboljša jamstvo za pravo demokracijo. Zato tudi vse napredne demokratične države toliko storijo in žrtvujejo za kulturo, ker se jim ni treba bati svojih državljanov, politično absolutno zavrednih demokratov.

Vsak pojav nekulture se da odstraniti na demokratičen način. Sile se smemo ali moramo posluževati le, če je ogrožena osnovna ideja vsega naroda, ki jo ho ves zavedni in kulturni narod branil

in, če bo potrebno, tudi položil svoje življenje na branik te svoje pridobitve in lastnine. Fanatizmu danes ni več mesta, ker je že davno pretekel čas, ko je še bil potreben nordijski narodom. Oni vodijo sedaj svojo politiko z razumom in srcem, in ta politika naj vodi ves narod tudi še nadalje, po poti demokracije, po poti kulture. In nekega dne, ko se bodo ostali narodi zopet pokvarili in če se bo njim posrečilo ostati nevtralnimi, bodo edino oni tisti srečneži, ki bodo pri sebi obdržali zdemokratizirano kulturo, ki bo služila pozneje za vzgled onim narodom, ki bodo zahrepeneli po njej.

Smisel nevtralnosti, to je one politike, ki jo vodijo severne države, je posvečen edinemu cilju, da se ohrani in obvaruje demokracija pred barbarstvom vseh reakcij in vseh fanatikov, ki bi radi z uničevanjem dosegli svoje nacionalne ali razredne ideale proti narodu in njegovim interesom. Ohranitev demokracije, ki jo je kultura snela z aristokratskih višin in jo prenesla v široke plasti naroda, bo ostala tudi v bodoče temeljna ideja zunanje politike nevtralnosti nordijskih narodov v bodočih mednarodnih sporih in spopadih.

Naše življenjske težave

**Nekaj najbolj perečih ugotovitev z
zborna slovenskih gospodarstvenikov**

Letošnji april je bil mesec velikih zborovanj slovenskih gospodarskih organizacij in ustanov, na katerih so se polagali računi o ožjem in splošnem narodnem gospodarstvu in na katerih so se ugotovila tudi nešteta dejstva, ki se zajedajo kot globoka rak-rana v naše narodno gospo-

darsko telo z vsemi usodnimi posledicami na ostalih področjih, kulturnem, političnem in predvsem socialnem. Če bi hoteli vsaj izčrpno in skrajno omejeno naštet vse težave, napake in krivice, ki so se in se še vedno dogajajo, bi morali napisati desetine strani tiskanega lista. Zato naj

POLITIČNI TEDEN

Zaradi pravoslavskih velikončnih praznikov je politično delo v velikem delu naše države pretekli teden precej mirovalo. Večja živahnost je bila le v Bosni, na Hrvaškem in v Dalmaciji. Politično zatišje so hoteli izkoristiti gotovi krogi ter zanesti v javnost dvojne neresničnih vesti, in sicer da je prišlo do sporov med obema strankama hrvaškega dela bloka opozicije in da Hrvaško seljaško stranko zapuščajo njeni pristasi. Kar se tiče sporov v SDK, je te odločno demantiral g. dr. Šutej, eden voditeljev HSS in član delovnega odbora bloka opozicije v Beogradu. Tudi «Hrvatski dnevnik» se je dotaknil teh glasov, ki jih imenuje smešne. Pisec naglašja, da sta v SDK dve stranki in da njuni predstavniki lahko imajo o nekih nebitvenih vprašanjih različno mišljenje, kar pa se dogaja često tudi med pristasi ene in iste stranke. Glavno je, da je ostal neomajen temelj, na katerem je zgrajena koalicija. Lojalnost, katero sta si obe stranki med seboj pokazali, bo ostala sijajen primer, kako se lahko čvrsto in pošteno služi velikim interesom, čeprav v dveh različnih strankah. Vesti o zapuščenju vrst HSS pa so demantirali sami oni, o katerih so se te vesti širile.

In tako se je kmalu izkazalo, da ostane vse, kakor je bilo doslej: Čvrsto sodelovanje HSS in SDS v okviru njune koalicije in enotnost hrvaških vrst v Hrvaški seljaški stranki kot politični organizaciji hrvaškega naroda. Mogoče celo, da niso nikdar bile hrvaške vrste tako čvrsto povezane, kakor so danes. Ta njihova edinstvo, čvrsta disciplina in odločnost, vztrajati v borbi do konca, ravno dajejo demokratičnemu bloku ono moč, ki mora dovesti do zmagaj njegovih idealov. Ta čas tudi ni več daleč, marveč je mnogo bližje, kot marsikdo misli in sluti.

Z velike politične turnee se je vrnil tudi znani prvak Narodne radikalne stranke g. dr. Lazar Marković, ki je na svojem potovanju obšel Bosno, Hercegovino in Dalmacijo. Zaključil je svojo pot z veliko konferenco v Splitu, kjer je govoril o položaju ter o politiki, ki jo zastopa g. dr. Maček, pri čemer je omenil, da je politični razvoj v državi v mnogočem odvisen od stališča, ki ga bo g. dr. Maček zavzemal napram raznim novim pojavom v našem notranjem življenju. Iz vsega tega je razvidno, da stopa hrvaško vprašanje sedaj res z vso munitostjo v ospredje in da je postalo osrednja točka vsega našega notranjega političnega življenja. Zato se tudi pripiše potovanju g. dr. Mačka v Beograd tako velik pomen, da časopisi med seboj kar tekmujejo, kdo bo prvi najavil točno dan njegovega prihoda. V našem notranjem življenju se res tudi še ni zgodilo, da bi se bili neizpodbitno legitimirani voditelji hrvaškega naroda vsedli s prav takim predstavnikom srbskega naroda brez zadržanih namenov k skupni mizi in povedali skupaj svojo moško besedo, kako se mora iti, da se pride do narodnega sporazuma. Prihod g. dr. Mačka v Beograd ne pomeni torej le nekega osebnega obiska, marveč začetek močne in načrtne vsestranske akcije v narodu, ki naj privede položaj do končnega nezogibnega razpleta.

danes navedemo zaenkrat le nekaj bitnejših ugotovitev, ki jih je med drugimi izneslo pred gospodarsko javnost predsedstvo organizacije slovenskih industrijcev in veletrgovcev in s katerimi se je obširneje bavilo tudi glasilo slovenskih gospodarskih krogov.

Po ugotovitvi, da se naša zunanja trgovina ne podpira zadostno z merodajne strani, da izvedena likvidacija kmečkih dolgov ni dosegla svojega cilja in namena, da se naše delavstvo še vedno marsikje brezvestno izkorišča kljub vsej obstoječi socialni zakonodaji, je treba naglasiti predvsem neenako prakso pri pobiranju in uporabljanju socialnih dajatev. Ne moremo pristati na to, da se prispevki slovenskih gospodarskih krogov in njihovih nameščencev uporabljajo za kritje izgub po ostalih okrožnih uradih socialnega zavarovanja. Prav dobro vemo, kako je s plačili prispevkov v nekaterih krajih, vemo, kakšni so izpadki, pa še nismo slišali, da bi se pravično postopalo proti krivcem. Če bi se ukinila nesrečna centralizacija socialnega zavarovanja in odpravila strahotno draga birokracija SUZOR-ja, bi bilo najbrže kmalu drugače.

Državnim nameščencem naj se dajo boljše plače. Vseposlojni zahtevi, da se vendar popravijo krivice in se uredijo plače državnim nameščencem, je skušala sedanja vlada nekoliko zadostiti. Z uredbo jim je vrnila majhen del onega, kar jim je sama vzela, toda v glavnem je mogoče konstatirati le «dobro voljo». Ponovno moramo opozoriti na nujnost temeljite rešitve vprašanja regulacije plač državnih nameščencev. Z vsem poudarkom konstatiramo, da je stanje državnega uradništva katastrofalno in odpomoč nujna. Boda državnega uradništva ne more imeti dobrih posledic. Zaman je vsak poizkus borbe proti korupciji, če se z beraškimi plačami na široko odpirajo vrata izkušnjavam. Če bi se energično zamašili tajni kanali, po katerih uhajajo ogromni dobički tujih družb, ki izkoriščajo naša naravna bogastva, in bi se jih samo pol toliko, kakor nas, stisnilo z davčnim vijakom, bi bilo kritja za povisek uradniških plač več kot dovolj. Nam kot poštenim patrijotom ne more biti razumljivo, zakaj se to ne stori.

Posebno kočljivo in kričeče poglavje tvorijo naše davščine, ki so vsako leto težje znosljive in vedno bolj komplicirane. Predvsem želimo na vsak način poenostavljene davščine, kajti sedanji sistem je po svoji teži nevzdržen. Tudi presega zmogljivost davkoplačevalcev. Na pridobitno plačujemo ogromne samoupravne davščine, občinske doklade itd. Država nalaga banovinom in občinam vsak čas nove naloge, nove delokroge, zvezane z velikimi stroški, ki jih mora potem banovina ali občina kriti s posebnimi dokladi. To je prikrit način poviševanja davkov, ki je zlasti pri nas dosegel že takšno mero, da ga je treba energično zavreči. Če upoštevamo še, da naša banovina v resnici sploh ne dobi od države niti onko malo subvencije, ki ji je določena, medtem ko nekatere druge banovine dobivajo kar večji del proračuna, je jasno, da moramo opešati pod težo bremen.

Ta način favoriziranja in na drugi strani zapostavljanja je treba odpraviti. Odpraviti pa je treba tudi barijere občinskih trošarin, ki so postale ponekod že pravi kitajski zid. Potrebna bo obširna akcija v vsej državi, da se vendar enkrat doseže pametno finansiranje samouprav, da se odpravijo te srednjeveške trošarinske barijere. Trošarine podražujejo produkcijo in so čisto neprimerno in krivično breme. Mi priznavamo pravilnost načela, da plačaj več, kdor več zasluži, ne moremo pa soglašati s tem, da se obdavči produkcija v naprej, ko sploh še ni nič zaslužila in niti še ni videti, da-li bo sploh kaj zaslužila ali ne. Ker pa sedaj poprijemljejo sistem trošarin že manjše občine, je upati, da se bo prignala stvar do absurda in bo potem vsaj mogoče napraviti konec tem nezdravim razmeram.

Kakor rečeno, naj zaenkrat zadostuje teh nekaj bridkih in stvarnih ugotovitev iz ust slovenskega gospodarstva, ki so bile izrečene javno na prizadeti naslov ne morda iz kake demagogije in pretirane črnogledosti, temveč kot resen in dostojen opomin in nasvet, kje tiči temeljno zlo neurejenih razmer in kako naj se to zlo odpravi. Želeli bi le še, da ti nasveti ne bi ostali glas vpijočega v puščavi, kakor se je to doslej v zgodovini našega mladega narodnega gospodarstva žal že tolikokrat zgodilo.

kovega posestva in je bil na ta način napravljen širok makadamski hodnik tudi na tej strani ceste. Res je torej, da mestna občina prav nič ne bo čakala, da bi obležalo pod kolesjem tramvaja nekaj nesrečnih razmesarjenih žrtev in zato je tudi neresničen očitok o «takem ravnanju, ki že nadkriljuje pojem površnosti in malomarnosti», saj je vendar resnica, da so vsa za odstranitev prometnih ovir potrebna dela že skoraj končana, za vse ostalo je pa tudi že pripravljen denar.

Z odličnim spoštovanjem
predsednik:
dr. J. Adlešič, s. r.

Banovinski proračun

Proračun za leto 1938./39. pa ima leto 1935./36. je imel sledeče dohodke: 1. Doklade na direktne davke dinarjev 45.150.000, 2. trošarine 22.750.000, 3. takse 13.450.000, 4. nepobrane terjatve 1.000.000, 5. razne dohodke 1.303.260 — skupaj din 83.653.260.

Proračun za leto 1938./39. pa ima predvidene naslednje dohodke: 1. doklade dinarjev 62.764.000, 2. trošarine 39.000.000, 3. davke in takse 17.850.000, 4. ostale banovinske davščine 1.100.000, 5. Razne dohodke 2.938.250, 6. nepobrane terjatve 5.450.000 — skupaj 127.102.250. Če pristejemo še delež na skupnem davku na poslovnih promet v znesku 2.900.000 din, dobimo dohodkov v sga 130.002.250 dinarjev.

Bremena davkoplačevalcev naše banovine so tedaj porasla od dinarjev 83.653.260 na din 127.102.250, torej za din 43.448.990 ali za 53 %.

Organizacija in človek

Dr. Beneš, predsednik Českoslovaške republike, je o tem napisal članek, iz katerega posnemamo:

«Pod humanizmom razumemo, da moramo v razmerah, v katerih živimo, verovati v humanistične ideale in resnice prejšnjih stoletij, da celo tisočletij. Pa ne samo verovati, treba je zanje tudi delati. Delati, da prode resnica, da je duša narodov najvišja skupna imovina, da je delati za njeno srečo najvišji cilj vsake družbene organizacije; ljudje ne smejo biti orožje organizacije, marveč organizacija (država) orožje ljudi; svoboden človek in državljani ne more priznati ne državi, ne narodu, ne stranki absolutno oblast nad ljudstvom in braniti mora načelo dosledne strpnosti napram vsakemu mišljenju in prepričanju.»

Vojne ne bo

Francoski publicist Bertrand Gauthier piše, da razdelitev zlata in moč orožja dokazuje, da do vojne ne more priti. Zedinjene države ameriške, Francija in Anglija so imele konec 1937 zlatih rezerv v dolarjih 10.547.000.000. Od leta 1929, torej v času svetovne gospodarske krize, po porastle te rezerve za pet milijard. V istem času so se zlate rezerve Nemčije, Italije in Japonske zmanjšale za eno milijardo dolarjev ter so imele h koncu leta 1937. rezerv samo 409.000.000 dolarjev. Oboroževanje prvih je v tem času daleko prekosilo oboroževanje druge skupine, dasi odgovornost za oboroževanje ne pade na prvo skupino. Končno pravi pisec, da avtarhija, ki so jo vpeljale v zadnjih letih nekatere države in na katero so posebno ponosne, ne pomeni nič drugega, kakor gladovno stavko lastnega prebivalstva proti ostalemu svetu, da bi se prihranilo zlato za surovine. Toda doslej smo videli, da se z avtarhijo ponavadi konča vojna, ne pa, da se z njo šele začneja...

Čista kri

Voditelj nemških krščanskih socialistov v Českoslovaški, ki je prešel sedaj s svojimi pristaji k Henleinu, se zove Zajiček. Voditelj nemških socialdemokratov se pa zove Čeh.

Apetit

Vodja sudetskih Nemcev Henlein je objavil, da bi moral po demokratskem načelu sestaviti on novo českoslovaško vlado, ker je predsednik najjačše stranke v Českoslovaški.

Delavski tisk

Slovensko glasilo socialne demokracije «Delavska politika» iz Maribora sporoča v svoji 34. številki, da so pričeli izhajati z letošnjim 1. majem trikrat na teden (doslej dvakrat) in poudarja v uvodniku med drugim naslednjo svojo programsko točko: «Naš bralec mora

poznati dogodke, razvoj, znati pa jih mora tudi kritično presojati, da se ne vjame v blesteče fraze kapitalističnih imperijalistov, ki izvajajo pritisk na vse odvisno časopisje, da jim poje slavo ter na dolgo in široko opisuje parade nasilnikov in poveljčije diktature in diktatorje. To je sistem in maskiranje resnice. Naš tisk je delavski, je neodvisen in ne prejema podkupnin ali podpor. Piše po svoji vesti in resnico. Pri tem načelu ostane tudi v bodoče.» — Očividno je, da dela nekdo drugače...

Državna hipotekarna banka

v Beogradu, kjer edino smejo vse javne ustanove v državi nalagati svoj denar in kjer se stekajo vsi depoziti in denar nedoletnikov, je iz tega vira zbrala v svojih blaginjah doslej že 2595 milijonov dinarjev. Delež Slovenije pri tem gotovo ni majhen in našim samoupravnim delničnim zavodom bi prišel v Beogradu spravljeni denar silno prav. Seveda so te želje neizpolnjive in bo Državna hipotekarna banka te milijarde verjetno naložila v novo 4-milijardno investicijsko posojilo, za katero je dobila vlada «pooblastilo» od narodnega predstavništva na zadnji proračunski razpravi. Pri Državni hipotekarni banki ni udeležena le država, temveč tudi mnogi bogati zasebniki, ki bodo spet zaslužili.

Le pridno pometajte!

Mariborska «Delavska politika» je napisala nedavno na naslov «Slovenca» med drugim tudi sledeče: «Gospodje okrog «Slovenca» so v verskem pogledu sila občutljivi, toda samo, kar se tiče vere in nauka rimskokatoliške cerkve. Kar se tiče drugih veroizpovedi, pa se kažejo večkrat sila nestrpnosti. Surovih izbruhov, pikrih opazk in smešnja na račun, recimo: starokatolikov, pravoslavcev, protestantov ali židov smo imeli priliko zabeležiti že več kot dovolj, da ne govorimo o naravnost gnusnih napadih na svobodomiselce, ki se vrste skoro dan na dan v predalih katoliških listov. Kadar bodo gospodje pri «Slovencu» sprejeli kot svoje — načelo verske svobode, kot ga zastopajo socialisti in postali strpljivi napram vsem ostalim veroizpovedim, pa tudi napram svetovnemu nazoru svobodomiselnosti, potem se bodo lahko še mnogo bolj opravičeno zgrajali nad vsakomur, ki bi žalil njihov verski čut. Naj gospodje to priliko porabijo, da pomotejo enkrat tudi pred svojim pragom, pa res temeljito.» — Težava je le, da baže metla ne pometa dobro in čisto v vsaki roki, ker pač vsaka roka ni za vsako delo. Ena je na pr. za lopato in kramp, druga pa je prikladnejša za štetje «prigaranih» tisočakov...

Vzajemni uspehi

... (fotografija) ...

Zgodbica iz bačkih Butal

V neki večji vasi v južni Bački je bil nedavno izvoljen nov občinski odbor. Lista JRZ je dobila vse odbornike in župana, opozicija pa figo in knof. Na prvi seji so se občinski očetje lotili najvažnejše in glavne točke dnevnega reda: «Nabava voza za škropljenje občinskih cest in poti.» Župan je utemeljil nujnost predloga, ker da bo sicer vso vas vrag vzel v poletnih oblakih prahu. Blagajnik je sporočil, da je v občinski blagajni le 3000 dinarjev gotovine in da za ta denar občina lahko nabavi le škropilni voz in enega konja, dočim za drugega konja ni kredita. Po dolgi debati, v kateri so sodelovali vsi občinski možje, je povzel zaključno besedo župan in predlagal, naj se vsa zadeva preloži na poznejši čas, ko se bo občinska blagajna bolj počutila, kajti, če ne moremo kupiti voza in dveh konj, nam tudi ni potreben voz z enim samim konjem. Svoj modrijanski govor je končal z besedami: «Kako vendar bo vlekli en sam konj škropilni voz, kadar bo blato. Saj bo neizogibno obtičal v njem. Za to sta brezpogojno potrebna dva konja. In če že ne moremo škropiti naših cest ob vsakem vremenu, lepem in grdem, je bolje, da jih sploh nikoli ne škropimo!» Županov predlog je bil soglasno sprejet...

Zunanja politika

Mednarodna politika se nahaja še vedno v znaku sporazumevanja, da bi se Evropi zjamčil mir. Pobornica te akcije je Anglija, pred vsem pa njen ministrski predsednik Chamberlain. Velika Britanija je vedno nastopila kot posrednica, kadar se je pokazal v Evropi nevaren položaj ter je pri tem tudi večinoma imela uspeh. Danes se angleška beseda toliko bolj upošteva zaradi silnega oboroževanja, v katero se je spustila Anglija ravno zaradi tega, da bi svoji besedi dala krepkejši izraz. Načrt Anglije je predvsem, da pride do sporazuma med štirimi velesilami: Anglijo, Francijo, Italijo in Nemčijo, pri čemer je že dosegla tri četrtine svojega programa. Sporazum med Italijo in Anglijo je že podpisan, Francija je pa na najboljši poti, da se v kratkem tudi pridruži temu bloku. Ostala bi Nemčija, za katero ima Chamberlain pripravljenega lorda Halifaxa, znanega občudovalca nacionalnega socializma in kancelarja Hitlerja.

Nemirni duh v tej pomirjevalni akciji so le sudetski Nemci, ki danes pod zaščito mogočne Nemčije rogoviliho na nemogoč in neverjeten način. Njihova generalna ofenziva se je začela s kongresom Nemške sudetske stranke, ki se je vršil v nedeljo in na katerem je njen voditelj Henlein postavil pogoje, ki pomenijo naravnost abdikacijo češke suverenitete.

Českoslovaška postaja nevralgična točka evropske politike in zato je vzbudil precej pozornosti članek beograjskega «Vremena», ki so ga ponatisnili skoro vsi večji evropski listi, v katerem pravi naš list, čigar zveze z našim zunanjim ministrstvom so dobro znane, da so države Male antante med seboj obvezane le v primeru madžarskega napada. Tudi v angleškem in francoskem tisku se vrši precej strastna debata, ali in v koliko je v interesu Londona in Rima, da se z vso silo postavi za Českoslovaško. Pač pa ima Českoslovaška neomajnega zaveznika v 200-milijonski Rusiji, ki je določno izjavila, da pomeni napad na Českoslovaško začetek evropskega konca. Zaradi tega sedaj tudi ves rajhovski tisk z največjo vehemenco napada Českoslovaško kot «ladjo-matico za sovjetska bojna letala». Izgleda tudi, da bo angleško-francosko zavezništvo v tej novi skupini štirih velesil še posebno čvrsto jedro, ker gre njihovo sodelovanje tako daleč, da pripravljata njihovi vladi načrt najožjega vojaškega sodelovanja, če ne celo organizacijo skupne obrambe.

Zaradi tega se posveča posebno zanimanje obisku francoskih državnikov v Londonu, kjer se bo vojaško sodelovanje do kraja proučilo. Poleg tega naj bi se na tem sestanku ventiliral problem italijansko-francoskih odnosov.

Skoro istočasno, kot s Francozi, so se Angleži razgovarjali tudi z Nemci in so poslali tja lorda Londonderryja, znanega zagovornika politike prijateljstva med Anglijo in Nemčijo. Njegove razgovore je smatrati kot neko vrsto predpogajanj, zato je zanimivejše, kakšne vtise je ta gospod odnesel iz svojega razgovora z vodjo nemške države, Lord je ob avil svoje razgovore v nekem konservativnem listu pod debelim naslovom «Firer govori o svojem strahu pred Rusijo». G. Hitler je o tem razgovoru izjavil, da je Sovjetska Zveza postala ne le največja vojaška sila, temveč istočasno tudi utelešenje neke ideje in se vprašuje, kakšen bo šele položaj čez deset ali dvajset let.

Domači pomenki

Igra s smrtjo

Od mestnega magistrata v Ljubljani smo prejeli naslednji uradni popravek:

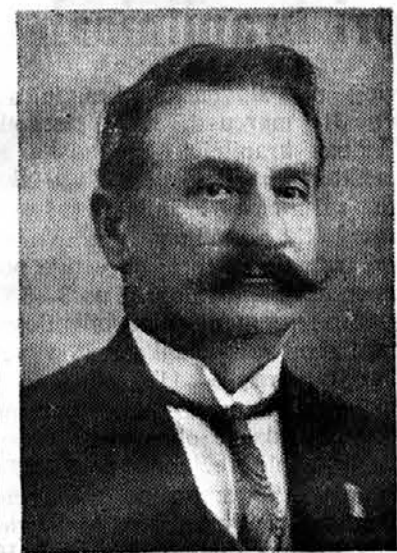
«Res je, da skoraj ni Ljubljana, ki ne bi bil poznal nemogoče pešpoti ob tramvajski progi na Zaloški cesti od Leonišča do Sušnikove trgovine z železnino, in res je tudi, da je to nemogočo pešpot prevzela sedanja mestna uprava od prejšnje mestne uprave ter se tudi v resnici že pobrigala za ureditev te pešpoti. Sedanja mestna uprava je takoj tudi spoznala, da je bila še poleti in ob lepem vremenu hoja po tej poti skrajno nevarna zaradi ožine hodnika, zaradi višjega terena in pa zaradi neposredne bližine drvečih tramvajev ter se zato že dalje časa uspešno pogaja z lastniki soslednih zemljišč, da bo mogoče Zaloško cesto v vsej dolžini razširiti tako, da bodo hodniki širši in popolnoma varni. Ker je sedanja mestna uprava takoj uvidela, da je bila hoja na tem hodniku resnično smrtno nevarna, zlasti pozimi na poleđenih tleh, nič manj pa tudi ne v deževnem vremenu, ko so postala tla zaradi blata mastna in spolzka, je takoj napravila potrebne korake za zboljšanje nedostatkov, kakršne je prevzela od prejšnje uprave. Nadalje je pa tudi res, da je bila že davno dolžnost mestne občine, da bi že prej odkupila v vsej omenjeni dolžini potrebni vrtni svet od upra-

ve Leonišča in trgovca Sušnika ter cesto in hodnik primerno razširila, a res je tudi, da tega ni storila že prejšnja mestna uprava, pač pa je s pravim delom pričela šele sedanja mestna uprava. Zato, ker je bila mestni občini znana prometna nevarnost na Zaloški cesti v odseku od Leonišča do Sušnika, se je res že pred leti pričela pogajati za odstop sveta s posestniki, ki prihajajo v poštev za razširitev Zaloške ceste na regulacijsko širino, ali prejšnja uprava teh pogajanj ni dovedla do zaključka in je te skrbi prepustila sedanji občinski upravi. Ker je pa sedanja občinska uprava prevzela mestne finance v takem stanju, da jih je morala z dobrim gospodarstvom urediti, predno je mogla misliti na večje izdatke za ceste in investicije, zato je prišlo v bistvu do zaželenega zaključka šele v zadnjih mesecih. Proti koncu meseca marca je mestna občina pričela z napravo novih ograj v regulacijski črti od Sušnika do obzidja pri Leonišču in so zidarska dela že končana, tesarska bodo pa gotova do kraja meseca aprila. Glede prestativne obzidja pri Leonišču so sicer pogajanja še v teku, vendar bodo pa gotovo kmalu povoljno zaključena. V ostalem se je varnost prometa na Zaloški cesti že pred predstavitvijo omenjenih ograj znatno izboljšala, ko je mestna občina razširila cesto na južni strani ob parceliranem svetu nekdanjega Bavd-

DOMA IN NA TUJEM

Taki možje so nam potrebni!

V naši razrvani dobi, v današnji težki življenjski borbi postajajo med nami vedno redkejši možje, ki jim je usoda toliko blaga in naklonjena, da morejo praznovati visok življenjski jubilej v polni moči in vedrini duha in telesa, kakor to včasih ni bila redkost, ko so naši predniki mogli reči še o vsakem drugem, tretjem sodobniku, da je prava slovenska grča in korenina pri svojih sedmerih, osmerih ali celo deveterih starostnih življenjskih križih.

Pretekli torek pa je slavil v naši sredi svoj 75. življenjski jubilej tak korenjak, obče znani narodnjak in napredni javni delavec, narodni vzgojitelj in buditelj, Sokol in značaj-poštenjak, g. Karel Pikel, šolski vodja in nadučitelj v pokoju. Kdorkoli ga pozna, in teh v Sloveniji ni ravno malo, in ga srečuje na cesti, ko koraka z mladostnim, gibčnim korakom in kot smreka vzravnana, iskrenih se oči in s kosatimi črnimi brki preko nasmejane obraza, nikakor ne bi mogel verjeti, da vstopa ta pristna slovenska grča že v drugo polovico svojega osmega križa. Toda, česar ne povesta in kar tajita obraz in postava, moramo verjeti rojstnemu listu in drugim neštetim dokumentom tega vzglednega šolnika.

V idiličnem Kozjem v brežiškem okraju je dne 26. aprila 1863 zagledal luč sveta naš slavljenec. Po ljudski šoli v Celju je odšel na učiteljske v Ljubljano, ki ga je dokončal leta 1886., nakar je absolvirao še kmetijski tečaj na Grmu, dva rokturna tečaja na Dunaju in specialni risarski tečaj na višji drž. obrtni šoli v Gradcu z odličnim uspehom. Svoje prvo učiteljsko mesto je nastopil v Hrenovicah v postojnskem okraju, nato pa je hodil v slovenski literaturi že tolikokrat opisan trnjevo pot zavednega in vseprek preganjanega in zapostavljenega slovenskega narodnega učitelja in vzgojitelja od Nadanjega sela pri Sv. Mihaelu preko Prežganja, št. Vida pri Stični, Šmartnega pri Litiji, Mirne peči, Suhorja v Gorjancih, Vrbovega pri Postojni in Starega trga pri Ložu do svoje končne vzgojiteljske postaje, do Loža, kjer ga je po dolgi, trpljenja in razočaranj, pa tudi borbe in dičnih uspehov polni 40-letni službeni dobi dohitela zaslužena upokojitev 1. junija 1926. Vso to štiridesetletno dobo g. Pikel ni nikdar počival in ni poznal izraza «bolezenski dopust». Ljudstvo ga je povsod globoko vzljubilo, saj mu je stal vedno ob strani kot zvest tovariš in pomočnik v vseh neštetih nadlogah in težavah, bil mu je tolažnik in zadnje pribežališče v najtežjih trenutkih. Povsod se je vidno odražalo uspešno jubilarovo delo, bodisi kot pedagoga in narodnega izobraževalca, umnega sadjarja in vrtnarja, občinskega in posojilniškega tajnika, jeklenega sokolskega in naprednega borca, bodisi kot velikega ljubitelja prirode, vnetega lovca in nad vse prijetnega ter povsod zaželenega, vedno dobrodošlega družabnika. Povsod, kjer je služboval, pa so mu tudi grenili življenje in mu ovirali z vsemi mogočimi sredstvi njegovo plodonosno narodno delo razni mračnjski nasprotniki in njihovi zapeljanci, ki niso mogli prenesti luči narodnega prebujenja, naprednosti in svobodomiselnosti. Kljub temu pa je izšel naš slavljenec iz težke, nevaležne borbe povsod kot zmagovalček in pravi korenjak starega, solidnega kova.

Po upokojitvi se je preselil v Ljubljano, kjer sedaj preživlja zasluženi pokoj, še vedno telesno in duševno naravnost mladeniško prožen in svež. V njegovih jeklenih pesteh in mišicah še vedno tiči neverjetna moč, vredna imena in slovesa nekdanjega Martina Krpana. Iskrena želja vseh neštetih njegovih prijateljev, znancev in spoštovalcev ob njegovi 75-letnici je, da bi dočakal v enakem zdravju, čilosti in moči tudi še stoti življenjski jubilej, kar ni bila ravno redkost v kremeniti Piklovi rodbini!

Na mnoga zdrava, srečna in zadovoljna leta!

Vse one, ki so prejeli v današnji številki priložene položnice in ki še niso poravnali naročnine, prosimo, da naročnino takoj nakažejo. Opozarjamo p. n. naročnike in čitatelje na današnji oglašilni »Pri lovcu« v Ljubljani na križišču Bleiweisove in Rimske ceste. Goste posebno presenečajo ob izvršni postrežbi izredno nizke cene vseh jedil in pijač.

Starokatoliško gibanje v Sloveniji uspešno napreduje in beleži tukajšnja starokatoliška cerkvena občina že izredno veliko število vernikov. Pred kratkim je začela slovenska starokatoliška cerkev izdajati v Ljubljani tudi svoj lasten »Glasnik«, ki bo izhajal kot mesečnik na 8 straneh. To versko glasilo se peča predvsem z lastnimi in tuji verskimi problemi.

Zanimiva knjiga o Bolgarski. Narodnoobrambna tiskovna založba »Lipa« v Ljubljani bo v kratkem izdala bogato ilustrirano, skoro 300 strani obsegajočo knjigo »Naši bolgarski bratje« izpod peresa Vekoslava Bučarja. Pisec knjige opisuje v svojem delu vtise in doživljanje s svojih potovanj po

bratski Bolgarski, obenem pa objavlja tudi zemljepisne, narodopisne, gospodarske, socialne in kulturne, pa tudi politične podatke o tej naši slovanski sosedu. Knjiga bo izborna služila zblizanju zlasti nas Slovencev z brati Bolgari in je zato njen pojav pozdraviti v vsakem pogledu. Knjiga se naroča pri zgoraj navedeni založbi »Lipa« v Ljubljani, Masarykova c. 14/II in stane v subskripciji broširana le 35, v platno vezana pa 50 din. Po izidu se bo knjiga podražila za 25%.

Obisk bolgarskih intelektualcev. Po uspehih koncertih pevskega zbora bolgarskih učiteljev te dni v Ljubljani. Škofji Loki in Trbovljah se nam obeta zopet nov prijeten obisk. V našo državo bo v kratkem prispelo Kooperativno gledališče iz Sofije z vsem ansambлом 60 članov in bo priredilo celo vrsto predstav v Beogradu, Novem Sadu, Zagrebu, Ljubljani in Splitu.

Na Sušaku bo v nedeljo 8. maja na izredno svečan način odkrit spomenik blagopokojnemu kralju Petru I. Osvoboditelju.

Zadnji mraz in sneg s pravcati-mi božičnimi zameti sta skoro po vsej državi uničila vse zgodnje sadje in povrtino. S tem povzročena škoda je skoro neprecenljiva.

Tramvajski zgled. Iz Novega Sada poročajo, da je tamkajšnje tramvajsko podjetje letos po 27. letih obstoja prvokrat zaključilo letno bilanco z aktivnim uspehom, in sicer znaša čisti dobiček 268.820 din. Lani je naraslo število potnikov na 4.643.348 (napram 3.915.423 v letu 1936.). Ta uspeh je izključno le posledica pametne politike tramvajске družbe, ki je lani znižala vozne cene na vseh svojih progah od 2,50 in 2 din na enotno ceno 1 din. Morda bi bilo pametno, če bi sledil temu zgledu tudi ljubljanski tramvaj...

Nemško poslaništvo v Beogradu izjavlja, da je vizum za ozemlje bivše Avstrije odslej nepotreben, kakor ni bil poprej potreben za Nemčijo samo.

Bolezenske epidemije zavzemajo v osrednji Bosni vedno večji razmah. V mnogih vaseh divja epidemija pegastega tifusa in se širi zlasti zaradi skrajno zanemarjenih in pomanjkljivih zdravstvenih naprav. V Sarajevu samem pa neusmiljeno gospodari epidemija hripe, ki zavzema spričo neugodnih vremenskih razmer v zadnjih dneh katastrofalni obseg. V mestu morajo zdravniki s pomožnim osebjem vsak dan obiskati in pregledati doma ali v ambulantah OUZD po 500 do 600 bolnikov. Hripa divja tudi med inteligentnimi sloji in je morala gledališka uprava že ponovno odpovedati predstave, ker je obolela večina ansambla.

Hercegovski poljarji so pričeli letos močno konkurirati našim prekmurskim poljarjem. V Hercegovino so prispeli mnogi zastopniki švicarskih in francoskih tvrdk, ki nakupujejo kar vagonске pošiljke zalazanih poljev, ker so baje hercegovski polji izvrstne kakovosti. Tamkajšnje revno prebivalstvo si obeta letos od te nove kupčije prav čedne zaslužke.

Za novoga papeškega nuncija v Beogradu je imenovan dosedanji nuncij v republiki Čile v Južni Ameriki Ettore Felici, ki je služboval že svoj čas pri beograjski nuncijaturi in perfektno obvlada srbohrvaščino.

Med nemško in madžarsko narodno manjšino v Vojvodini je nastal ostel spor zaradi organiziranja tamkajšnjega manjšinskega prebivalstva v posameznih kulturnih društvih.

Primačona newyorške »Metropolitane« opere ga. Zinka Kunc-Vilfan je odpotovala na počitnice v Jugoslavijo.

V lanskem letu je bilo zgrajenih v Beogradu 333 novih hiš v vrednosti nad 123 milijonov dinarjev. V teh poslopih je 1456 kopalnic in le 6 gostiln oziroma kavarn.

Velik vlom je bil izvršen v glavni oddelke finančne kontrole v Dubrovniku. Vlomilci so odnesli okrog 100.000 din.

Živoreja v Jugoslaviji. Lani je znašal celoten jugoslovanski izvoz 6.272.403.000 din in odpade od te vsote na živorejo 1.523.138.210 din. V naši državi imamo po zadnjih podatkih 1.248.852 konj, 4 mil. 169.192 glav govedi, 3.179.661 svinj, 9.908.638 ovc in 22.414.597 kosov perutnine.

Na svetovni razstavi leta 1939. v New Yorku bo sodelovala tudi Jugoslavija. Baje bo naš oddelek zelo skrbno urejen s posebnim ozirom na dejstvo, da živi v Ameriki okrog 1 milijon naših izseljencev.

Razvoj Beograda v zadnjih 20 letih beleži ogromen obseg. Dočim je imel predvoini Beograd komaj 80.000 prebivalcev, šteje današnja jugoslovanska prestolnica z Zemunom in Pančevom vred nad 370.000 duš. Če se bo mesto razvijalo v takem tempu naprej, bo

štelo po računih beograjske »Politike« leta 1960. že okrog milijon prebivalcev.

Stalni svet Male antante bo zasedal 5., 6. in 7. maja v Bukarešti. V Vukovaru ob Donavi, kjer stoje v bližnjem Borovu tudi velike tovarne in naselbine podjetja Bat'a, bodo že letos zgradili moderno pristanišče.

Bombaž so pričeli z uspehom gojiti tudi v Črni gori, kar bo ogromnega gospodarskega pomena za to, sicer povsem pasivno pokrajino naše države.

Najhitreje železnice. Po pravkar objavljeni statistiki so dosegle rekordno brzino med evropskimi železnicami letos nemške železnice. Njim sledijo francoske, nato angleške, italijanske, belgijske, danske, švicarske, češkoslovaške, poljske, irske, portugalske, madžarske, nizozemske in končno španske. Naših železnic v tem statističnem izkazu niti ne omenjajo, kar pa ni čudno...

Druga panevropska gospodarska konferenca, ki bi se imela vršiti od 23. do 25. maja v Pragi, je odložena na nedoločen čas zaradi »nepredvidenih mednarodnih zaprek«.

O priliki 20letnice ustanovitve češkoslovaških legij v Italiji in Franciji je izdalo glavno ravnateljstvo češkoslovaških pošt posebne spominske znamke.

Svobodne občinske volitve bo v kratkem razpisala češkoslovaška vlada. Vršile se bodo deloma že 22. in 29. maja, deloma pa še eno nedeljo v septembru.

Ne v vojne namene. Ameriška vlada je prepovedala izvoz helija (negorljivega zemeljskega plina za polnjenje Zeppelinov) v Nemčijo, ker je izvedela, da namerava Nemčija uporabljati ta dragoceni plin, ki se pridobiva le v Severni Ameriki, predvsem za polnjenje vojaških zrakovlovov. V Berlinu je izzval ta ameriški ukrep nepopisno ogorčenje.

Na svoje vprašanje v našem zunanjem ministrstvu, ali se jugoslovanska vlada strinja s tem, da rumunski zunanji minister na zasedanju Društva narodov v Ženevi predlaga v imenu Male antante priznanje aneksije Abesinije po Italiji, je beograjski francoski poslanik Brugere prejel pritrdilen odgovor.

Švicarski zvezni svet je poslal glavnemu tajništvu Društva narodov posebno noto, v kateri navede razloge, zaradi katerih zahteva Švica, da se ji prizna polna nevtiralnost.

Že od 15. maja t. l. dalje bodo na vsem bivšem avstrijskem ozemlju edino plačilno sredstvo nemške marke.

V Pragi je umrl v starosti 72 let bivši češkoslovaški ministrski predsednik František Udržal.

Tajni sovjetski svet je zasedal pod Stalinovim predsedstvom v moskovskem Kremlju in se je zlasti podrobno bavil s političnim položajem v zahodni Evropi.

Med Češkoslovaško in Poljsko so se odnošaji zopet poslabšali in je državna meja med obema sosedama po pisanju poljskih vladnih listov ponovno zaprta.

Kitajska vojska je dosegla v zadnjih dneh proti Japoncem zopet več krasnih uspehov.

Gospodarska kriza nastopa zopet v Severni Ameriki. V USA je brez dela 15% vseh delazmožnih oseb.

Francoska vlada se je odločila za najostrejša ukrepe v svrhu efektivnega nadzorstva nad tujci v Franciji. V prvi skupini oseb, ki so jih francoske oblasti te dni izgnale čez mejo, so tudi 4 bivši ruski Wranglovi generali.

Koliko premoga je še na svetu? Po zadnji cenitvi Mednarodnega urada dela v Ženevi znašajo sigurne in povsem verjetne svetovne zaloge premoga in antracita še najmanj 4600 milijard ton, kar bo zadostovalo, računajoč po povprečnem izkopu v zadnjem desetletju, še za 3700 let.

Samouprava

Vprašanje in odgovor

Vprašanje: Po zadnjem odstavku 6. točke § 84. zakona o občinah ima predsednik občine pravico, da kaznuje z denarno kaznijo do 50 dinarjev ali z zaporom do 24 ur onega, ki se ne pokori njegovi zakoniti odredbi. Prosimo pojasniti: ali se morajo take obsodbe izreči pisмено in ali in kako naj se v tem primeru kolkujejo?

Odgovor: Obsodba odnosno razsodba o kazni mora biti tudi v tem primeru po našem mnenju pisмено dostavljena obsojencu, če-tudi bi se izrekla ustno. V razsodbi je treba opozoriti stranko tudi s pravnim pravnim poukom na možnost pritožbe proti obsodbi.

Razsodbe predsednika občine v tem primeru se morajo kolkovati. Po razpisu ministrstva za finance, budžetsko odeljenje, z dne 14. julija 1937 št. 6880 prihajajo v poštev za kolkovanje predpisi tarifne postavke 5. zakona o taksah, ki določajo med drugim tudi to-le: »Za vse odločbe ali razsodbe, ki se izdajajo o kaznivih dejanjih pravnih oseb ali javnih uslužbencev, katere se preiskujejo in kaznujejo na podstavi specialnih zakonov«, znaša taksa sedaj 30 din, »kolikor ni za te odločbe ali razsodbe določena posebna ali večja taksa«. Ker zakon o občinah ne določa za take primere nikake takse, velja torej za nje v celoti navedeni predpis tarifne postavke 5. zakona o taksah. — Omeniti je še, da se mora v odločbi ali obsodbi tudi določiti plačilo te takse, ki pa se pobira po izvršnosti odločbe ali obsodbe, kakor določa predpis 7. točke člena 37. pravilnika o taksah in pristojbinah. Ta taksa se pobere tolikokrat, kolikor je krivcev.

Šah

Jubilejni šahovski turnir v Ljubljani, ki je trajal 17 dni, je bil zaključen dne 27. t. m. s slavnostnim občinim zborom in zaključno akademijo. Na mednarodnem turnirju je zmagal jugoslovanski šahovski mojster Boris Kostić z 10½ točke od 15 možnih. Sledi mu madžarski prvak Szabo z 10 točkami. Tretje in četrto mesto sta dosegla Poljak dr. Tartakower in Madžar Lajoš Steiner. Na petem do sedmem mestu so se sestali trije doktorji: dr. Vidmar, dr. Astaloš in dr. Trifunović z 8½ točke. Osmo mesto in zadnjo nagrado je dobil jugoslovanski šampion Vasja Pirc z 8 točkami. Točno 50 %, sta dosegla Vidmar jun. in Bröder s 7½ točke. Slede Foltys s 7, Nedeljković s 6, Furlani in Tot s 5½, Preinfalk s 5 in Šorli s 3 točkami. Boris Kostić je svoje prvo mesto zaslužen dosegel. Igral je zelo podjetno.

V generalnem tajništvu Društva narodov se pričakuje pomembna sprememba, in sicer kot posledica uspešnih francosko-italijanskih pogajanj. Baje bo moral odstopiti generalni tajnik Društva narodov Avenol, napram kateremu je bila Italija vedno slabo razpoložena, ker ga je smatrala za organizatorja svoječasnih sankcij o priliki okupacije Abesinije.

Večna pesem o davkih. Finančno ministrstvo v Združenih državah severnoameriških bo v kratkem uvedlo davek na dohodke državnih uradnikov in na njihova premoženja. Iz tega davka si obeta državna uprava najmanj 4 milijarde dolarjev na leto. Istočasno bo uveden davek tudi na državne in federalne vrednostne papirje.

Lev Trocki je izjavil, da je trdno prepričan, da pripravljajo Stalinovi agenti atentat na njega in njegovo bližnjo okolico.

Prebivalstvo Poljske je znašalo letos ob Novem letu 34.534.000 duš (pred 7 leti 2 in pol milijona manj).

Bivši angleški zunanji minister Eden bo baje v kratkem zasedel mesto angleškega poslanika v Washingtonu.

Pred spomenikom kralja mučenika

Mogočna sokolska poklonitev spominu kralja Aleksandra I. na obmejnem Rakeku

V imponantnem številu, kakor se po navadi zbere Sokolstvo k svojim največjim sokolskim praznikom, se je tudi v nedeljo 24. aprila poklonila Sokolska župa Ljubljana ob sodelovanju delegacij celjske, kranjske, mariborske, novomeške in zagrebške župe pred spomenikom blagopokojnega Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja na Rakeku. Ogromna množica, cenjena na 7000 oseb, se je zgrnila pred kolodvorom v povorko, ki je odšla skozi Rakek nazaj pred spomenik.

Pred kraljevim spomenikom na trgu pred kolodvorom se je kot venec razvrstilo 66 sokolskih praporov in godba Sokola I-Tabor je zaigrala uvodni žalni koral «Duši padlega junaka», ki je mnogim ob spominu na nepozabnega kralja-Sokola izvalil solze v oči. Nato je stopil na oder pred mikrofonom starosta ljubljanske župe br. dr. Pipenbacher, ki je v daljšem govoru orisal blagopokojnega kralja Aleksandra kot vojskovodjo, državnika, diplomata, človeka in Sokola. Zlasti pa je poudarjal njegov veliki in modri čin z dne 6. januarja 1929, ko je rešil državo pred propadom. S tugo se je nato spomnil tragičnega 9. oktobra 1934, ko nam je zločinska roka ugrabila našega prvega Viteza in Sokola. S posebnim poudarkom je govoril podčrtal važnost, ki jo je polagal blagopokojni kralj na jugoslovansko Sokolstvo, ko je 5. decembra 1929 podpisal zakon o Sokolu kraljevine Jugoslavije in postavil temu na čelo svojega prvoroičenca, sedanjega našega mladega vladarja kralja Petra II. Nadalje je naglasil njegovo veliko ljubezen do Sokolstva, ki jo je zlasti izkazal na vsesokolskem zletu v Beogradu leta 1930., ko je na zgodovinski Vidovdan poklonil Savezu SKJ

krasen prapor s pomembnim govorom. Nato je prečital pomembne besede velikega Sokola, ki so napravile na navzočno množico globok vtis. Tudi, ko je blagopokojni kralj umiral, so bile njegove zadnje besede namenjene ljubljeni Jugoslaviji. Njegov poslednji dih je bil: «Čuvajte mi Jugoslavijo!» In to zadnje željo velikega, nesmrtnega Sokola bo spoštovalo jugoslovansko Sokolstvo; naša sveta naloga je, da očuvamo našo domovino Jugoslavijo, da jo ojačamo in da dvignemo narodno zavest, da napojimo narod z duhom junaštva in mučeništva, to je s tisto silo, ki dela čudeže, ki pretvarja poedince in skupine v neustrašene borce in junake.

Gromko je vsa množica zaklicala nesmrtnemu spominu kralja-Sokola trikrat «Slava!». nakar je godba Sokola I. zaigrala «Pesem sokolskih legij», ki so jo vsi navzočni z občutkom peli.

Sledilo je polaganje vencev. Prvi je položil pred kraljevi lik diven venec za Savez SKJ br. Engelbert Gangl, za njim pa zastopniki žup Celje, Kranj, Ljubljana, Maribor in Novomesto ter za župo Zagreb njen starosta br. dr. Oton Gavrančič s kratkim nagovorom. Krasne vence so še položili obmejno okrožje, koroško okrožje in razna društva župe Ljubljana.

Nato je stopil na govorniški oder I. nam. staroste Saveza SKJ br. E. Gangl, ki je v pesniško zasnovanem govoru omenil vrline blagopokojnega kralja. Med drugim je br. Gangl omenil: «Ponosni smo jugoslovanski Sokoli, da je Tvoja trdna, neomajna, viteška in junaška volja na stečaj odprla vrata kraljevskega dvora, da je po vseh sobanah tja gori do višine kraljevskega prestola vzplapolala sokolska misel in se zmagovito

ovila okrog Tebe, kakor najdragocenejši hermelin na plašču Tvojega kraljevskega dostojanstva. To je pač edini primer v zgodovini slovanskega Sokolstva, da so se v zlato in bisere kraljevskega žezla in kraljevske krone vpletli in nasuli najdragocenejši zlahtni kamni iz globine idealov slovanskega sokolskega bratstva. Glej nas, brat in kralj Mučenik, kako pod sokolskimi prapori utripljejo smelo, vedro in ponosno naša sokolska srca, ker se brez hlimbe, brez bojzani in brez kakršnegakoli drugega, v lastno korist poedinca usmerjenega zbiramo v Tvojem imenu in v silnem objemu slovanskega sokolskega bratstva in armado dobrovoljnih narodnih borcev, v armado, ki ne pozna poti nazaj in ceste navzdol, ki je neomajna v svoji težnji za napredkom in razvojem našega naroda in ki je noč in dan na delu za povečanje vseh npravnstvenih in gmotnih dobrin naše domovine, za njeno moč in slavo, da jo, poveljčano s Tvojo smrtjo in obogateno z delom sokolske tvornosti privedemo v ogromnost slovanskega sveta. Tako mi jugoslovanski Sokoli slavimo Tvoj snomin. In sedaj, ko smo se oddolžili tem svojim pietetnim čustvom do Tebe, se hočemo dvigniti iz žalostnih misli na radostno pot novega ustvarjanja, novih naporov, novih borb, novih žrtev, a tudi novih zmag. Vse to naj bo dokaz naše ljubezni in vdanosti do našega sedanjega mladega kralja in našega sokolskega brata, staroste Petra II.»

Mogočno so odjeknili vzkliki «Zdravo!», godba je zaigrala državno himno in prapori so se ponovno sklonili pred spomenikom. Brat Gangl je nato še prečital naslednjo vdanostno in pozdravno brzojavko:

«Nj. Vel. kralju Petru II. — Beograd. 5259 pripadnikov Sokolske župe Ljubljana z odposlanci Sokolskih žup Celje, Kranj, Maribor, Novo mesto in Zagreb se ob spo-

meniku velikega očeta, blagopokojnega Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja na Rakeku klanja njegovemu nesmrtnemu imenu in spominu. Obenem mislimo z ljubeznijo in vdanostjo na mladega kralja, ki mu pošiljamo s te pietetne svečanosti iskrene sokolske bratske pozdrave!»

Godba je še zaigrala sokolsko himno «Hej Slovani», ki jo je pela vsa množica, s čimer je bila sve-

čanost, ki bo ostala vsem udeležencem v trajnem spominu, zaključena. Pietetna svečanost je potekla v vzorni disciplini in redu, v veliko zavist in nevoščljivost nasprotnikov Sokolstva. Pripomniti bi še bilo, da je bil ves narodni Rakek odet v zastave, ki smo jih pa pogrešali na vseh javnih sstopjih in na domovih onih, ki jim Sokol že od nekdaj ni pri srcu.

Pišajo nam...

Obrestna mera pri hranilnicah

K članku z naslovom «Za znižanje obrestne mere», objavljenemu v št. 17. «Slovenske besede», nam je poslala «Zveza jugoslovanskih hranilnic» v Ljubljani, ker se je v tem članku omenjala na prvem mestu, sledeče pripombe:

Predvsem ni res, da kopičijo hranilnice kapital (vloge), ki leži popolnoma mrtev v blagajnah, kar naj bi bilo povsem neumestno in in splošnemu narodnemu gospodarstvu škodljivo. Hranilnice ne držijo denarja v blagajnah, temveč ga posojajo zasebnemu in javnemu gospodarstvu, in sicer zaenkrat le kratkoročno, ker pogoji za dolgoročno posojila še niso podani. Zboljšanje gospodarskega položaja in pomirjenje vlagateljev bosta omogočila polagoma tudi dolgoročno posojila. Hranilnice se popolnoma dobro zavedajo važnosti kredita za dvig in napredek narodnega gospodarstva, zlasti tudi za povečanje produkcije in zaposlenosti.

Obrestna mera za vloge znaša pri hranilnicah pod zaščito 2—4%. Vendar je treba ugotoviti, da so znašale 31. marca 1938 vse vloge pri slovenskih zaščitenih hranilnicah 517 milijonov. Od teh je bilo novih vlog 231 milijonov, nadaljnjih 170 milijonov se je obrestovalo po 4% in le 116 milijonov se je obrestovalo nižje, kakor po 4%, kar predstavlja komaj 11% vseh

vlog pri slovenskih hranilnicah. Po 31. marca t. l. je izstopila Mestna hranilnica ljubljanska iz zaščite in znašajo poslej vse vloge zaščitenih hranilnic (vštevši nove) 123.8 milijona din. Velika večina vlog se torej obrestuje povsem normalno, namreč po 3—5%.

Obrestna mera za posojila dosega, kakor se v članku trdi, v večini primerov 9—11% odnosno 9 do 13%. Naproti temu moramo ugotoviti, da se obrestujejo posojila hranilnic večinoma po 7—8%, deloma celo samo po 6%, zelo redke pa so hranilnice, ki bi zahtevale maksimalno dopustnih 10 odstotkov. Da bi zahtevala kakšna hranilnica 11 ali celo 13% obresti, je popolnoma izključeno, ker dopušča uredba o maksimiranju obresti največ 10% obresti.

Dolgovi denarnih zavodov, ki so obstojali v času zamenjave kron v dinarje v razmerju 4 : 1, so bili tedaj izredno privilegirani, ker so se taki dolgov zaradi te relacije, ki ni ustrezala dejanski vrednosti krone, močno znižali. Eno predvojno zlato krono dolga so mogli vrniti predvojni dolžniki s plačilom v jugoslovanskih kronah, ki so imele komaj eno petdesetinko vrednosti zlate krone. S tako razdolžitvijo je bilo dolžnikom zelo mnogo pomagano.

Trditve «starega dolžnika» so torej deloma pretirane.

Trajno kodranje samo Din 60.-

Barvanje las v vseh niansah.

Izdelava garantirano dobra.

Frizerski salon

MIRKO ZALETEL, Ljubljana

Cesta 29. oktobra (Rimska) šte. 24

„FIDES“ Informacijska pisarna

J. SEVER, DEDIČI
LJUBLJANA, Gosposvetska cesta 14

Izvršuje vse informacijske posle, bodisi v trgovskih in privatnih stvareh, kakor tudi saniranje posojilnih zadev najkulantneje in v najstrožji tajnosti. Posredovanje za inozemska zastopstva.

POZOR!

Cenjenemu občinstvu se vljudno priporoča na novo preurejena

gostilna „Pri Lovcu“

na vodstvu Bleiwe sove in Rimske c. 24

Todijo se najboljša garantirano pristna slajerska, dolenska in dalmatinska vina po zmernih cenah. Istolam se sprejemajo abonenti na okusno d. mačo hrano, ter niso obvezani jemati pižde.

Cena za abonente:

kompletno kosilo in večerja od Din 10.- do Din 14.-,

samo kosilo Din 5.- do Din 9.-. Brezmesna hrana

od Din 2.- do Din 5.-. Palačinke z marelčno marmelado Din 1.-.

Za obilen obisk se priporoča

Gostilna „Pri Lovcu“, Rimska cesta šte. 24.

Jelčič Angelo

LJUBLJANA VII.
CELOVŠKA CESTA ŠT. 65
Telefon št. 38-40

pleskar, ličar, sobo- in črko-slikar za stavbe in pohištvo

Izvršuje: Vsa pleskarska in soboslikarska dela po zmernih cenah. / Pojasnila v strokovnih zadevah brezplačno. / Postrežba točna in solidna.

Priporočamo to znano tvrdko vsem!

Sveže naftine in norveške

ribje olie

iz lekarn

dr. G. Piccoli a v Ljubljani

se priporoča bledim in slabotnim osebam

Prazna soba

za pisarno v središču mesta

== se išče ==

Takojšnje ponudbe na upravo „Slovenske besede“ pod „Pisarna“.

A. & E. SKABERNÉ
LJUBLJANA

MENZA Kolodvorska ulica 8

audi cen. gostom — vsakomur — VES DAN od 6. ure zjutraj do 21. ure zvečer okusno, obilno in ceneno hrano.

Mleko, kavo, ka-abo, čaj, din 1.—, 2.—, 2.50, 3.—; gulaž, vampe, obaro, jetra itd. din 3.—.

Palačinke z marelčno marmelado din 1.—.

KOSILO od pol 12. do 15. ure se kuha 2 krat: zakušana goveja juha ali umetna juha, 2 prikuhi, goveje meso din 5.—, isto s pečenko ali močnato din 7.50, isto s pečenko in močnato din 9.50, brezmesna hrana din 2.— do 5.—.

VEČERJA od pol 18. do 21. ure: goveji ali telečji zrezki v omaki, dunajski ali pariški zrezki din 3.50, pečen rajžele, dušeno meso z makaroni ali špageti, goveji ali telečji jezik v pikantni omaki, jajčne klobase, segedinski gulaž, ogrsko zelje, pljučna pečenka v omaki, piška v papriki itd. din 3.50. Žganci koruzni, ajdovi ali beli, dušen riž, različni cmoki, kompoti in razne solate din 1.50, mlečna jedila din 2.50, močnata jedila din 1.— do 2.—.

TOČIJO SE BREZALKOHOLNE PIJAČE, ABONENTI SE SPREJEMAJO.